

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	6	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური.

ივერია

რედაქცია:
ნიკოლოზის ქუჩა, 21.

ტელეგრაფი.

გაზეთის დასაბარებლად:

და განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიმართონ რედაქციას და წერა-კითხვის გამავრც. საზოგადოების კანცელარიას.

ფასი განცხადებისა:

ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე— 16 კაპ. მეოთხედზე— 8 კაპ.

„ივერია“

გამოვა 1895 წელსაც

იმავი პარობრაჟიმი, როგორც წინადა.

გაზეთის დაბარება შეიძლება შემდეგის ადრესით:

ტფილისი,

„ივერიის“ რედაქციას

ნიკოლოზის ქუჩა, 21.

„ჭრიჭილეთა შორის წყარა-კითხვის გამავრც. საზოგადოების კანცელარიას, სახსლის ქუჩა, ბანის ქარვასლა.

საფოსტო ადრესი:

Тифлисъ. Редакция „ИВЕРІА“.

ქუთაისის გუბერნიის თავდა-
ნაურთა წინამძღოლი თავიდა ს. გ.
წერითელი ამით აუწყებს ქუთაისის
გუბერნიის თავდა-ანაურთა, რომ,
კანონთა კრებულის მე-IX ტომის 83
მუხლის ძალით, 22 დეკემბრისათვის
დანიშნულია სავანეობა კრება, რათა
მათ იმპერატორებითი უდიდებულე-
სობათა ხელშეწყობით იმპერატორის ნი-
კოლოზ ალექსანდრეს ძისა და ილე-
ქსანდრა თეოდორეს ასულის ქორ-
წინების მისალოცად დეპუტაცია იქ-
სანამ ამორჩეული.

გუბერნიის თავდა-ანაურთა წინამძღოლი თავ. წერიელი

(2—5.—2)

ახალი ამბავი

ზოგიერთმა დამფუძნებელმა
მოავალი საურთიერო სამეურნეო
კრედიტის საზოგადოებისამ ამ რამ-
დენისავე დღის წინა დღემში მიხ-
მართეს პეტერბურგში და შეეცა-
ნა.

ფელეტონი

ბ. ყარბი და „მხსამე დასი“

(წერილი ვარგუშ მყურეშელისა)
(დასასრული)

ყოველი ერთი, ყოველი დასი და
ყოველივე კერძო პირი სხვა საგნებთა
შორის გეგონიერ საგნებს ერთ
უპირველეს ადგილს უთმობს თავის
ცხოვრებაში. მესამე დასი* წარ-
მოამდგენელი, ბ. ყარბი, ავრთვე
იქცევა, თუმცა იმას თავისებურად
ესმის ეს საგნები, და მისი საქმიანი
უფრო ნეტარსხეულ ღონისობის
მოგვარებას, ვინც დაზარალებულ და
საქმის მცოდნე პუბლიცისტს. ის,
როგორც ზემოთ დავინახეთ, ბრალ-
სა სდებს ჩვენს საზოგადო მოღვაწე-
ებს, რომ თქვენს, თქვენს თავზე ზრუ-
ნავით და კერძო წოდების ინტერე-
სებს ცდილობს; ჩვენ-კი, მესამე და-
სის* წევრებს, მთელი ერთი გაბეღ-
ნიერება გვაქვს სახეში. არა გვეო-

ნენ, დამტკიცებული თუ არა საზო-
გადოების წესდება? გუშინ წინ უღა-
ნათლებულეს თავად გრუზინსკის
შემდგენი პასუხი მოუვიდა საქრდიტო
კანცელარიის დირექტორისაგან: „წეს-
დება 23 ნოემბრის დამტკიცდა.
დირექტორი მაღიშესკა“.

* კვირას, 18 დეკემბერს, ნაშუ-
ადღევს 1 საათზე, ტფილისის რე-
ალურს სასწავლებელში წლიური
აქტი იყო. რიგისის სწავლისათვის
სხვათა შორის დაჯილდოებულ იქ-
ნენ: პირველი ხარისხით: გველსიანი
ივანე, მეორე ხარისხის ჯილდოთი:
ძნალოძე კონსტანტინე და ცოტაძე
იოსებო.

* ქალაქ ტფილისში, ერთს აქა-
ურ ყავახანაში ყოველ საღამოობით
დიდძალი ხალხი იყრის ხოლმე თავს,
სადაც მშვენიერ სიმღერის აშუღი ჯო-
ვანა. ვარგუშო როგორც დაბალ წოდ-
ების, ისე განათლებული ხალხი
ახვევია, და ამ მღერალ აშუღს სწო-
რად, სხვა აშუღთან, ილია კამათობა
აქვს ხოლმე. დასწერს რომელიმე

ნია, რომ ბ. ყარბი თავისი თანა-
მოაზრებებით თვინათ თავზე
ნაკლებად ზრუნავდნენ, ვინამ ისინი,
ვისაც ეს უყურებენ. თავის თავზე
ზრუნვა—რომ კარგად ისაზრდოს
კაცმა, ფართე ადგილი დაიჭიროს
საქმიანობისა და თვისი სულიერ-
ხორციელი მოთხოვნილებანი დაიჭი-
როს—ზუნების კანონია, თან
დაყოლილი მოთხოვნილება ყოველ
ადამიანს და საზოგადოდ ყოველის
არსისა; მაშასადამე, ამაზე სჯა და
მაისი მეტია, თუმცა აღამიანს მარტო
თავის თავი არ გაუხდია კერადა.
მაგრამ ბ. ყარბის სახეში ამ გვარი
პირები როდღე ჰყავს, არამედ მთელი
ერთი წერე-კითხვის ინტელიგენცია
და, რომლებიც თავიანთ თავს გარ-
და სხვებზედ ზრუნვენ, მაგრამ
მთელს ერზე-კი არა, როგორც ყარ-
ბის ჰკონია, —კერძო წოდებაზე, ე.
თავდა-ანაურობაზე. რატომ არის
ეკუდი და ერისთვის მასაზარებელი
კერძო წოდებები, თუგინდ თავდა-
ანაურობა იყოს ეს წოდება, ზრუნ-
ვა, ამას ბ. ყარბი ვერაფრით ვერ
ამტკიცებს. იმიტომ მაინცა ერთს და-
მღუპებულად ამ გვარი ზრუნვა, რომ

გამოქანას, რომელსაც „მუღალას“
ეძახიან, დასდებენ სანადლოს, და
მოპირდაპირე მხარე იქვე სიმღერით
უნდა უზასუხოს. ხშირად გამარჯვე-
ბული ჯიღანა მოგებულ ფულს რომ-
მელისამე სასარგებლო საქმეს სწი-
რავს ხოლმე.

* გზათა სამინისტროს სახუროთ-
მომღერო საქმომ გადაწყვეტილ და-
მტკიცა წინადადება ფოთის ნავთ-სა-
დგურის გადაკეთებისა. ამ სამუშაოს
დასჭირდება 4 მილიონი.

* სავანეობო საზოგადო კრება
ტფილისის სათავად-ანაურთა საად-
გილი მამულეო ბანკის წევრთა, რომე-
ლიც იანვარში უნდა მომზადრიყო,
აღარ შესდგება. (H. O.)

* ვაზ. „მშასკ“ ემბიანიდან
დღემში აუწყებენ: „გუშინ, საღა-
მოს 7 საათზე კათოლიკოსი ტუ-
ფილისში წამოვიდა“. ტფილისში კა-
თოლიკოსს დღეს, 21 დეკემბერს მო-
ვილიან.

* ქუარამირი. 18 დეკემბერს მი-
მავალ საქონლის მატარებელზედ უნ-
და ასულიყო კონტექტორი ვასილ
აფინიჩი, დაუტურდა ხელი, ვაგო-
რებს შუა ჩავარდა და მატარებელმა
მარჯვენა ფეხი მოსწყვიტა.

* ადსტავა: 19 დეკემბერს ლა-
მის სამს საათზე ორი მატარებელი
ერთმანეთს დაეჯახა, ლოკომოტივი
დაზარადა და მემანინეს კულოვრს თა-
ვი დაუშავდა.

* ალაბაშლი: 19 დეკემბერს
462 ვერსის გადასვლიდან გზაზედ
საქონლის მატარებელი დაეჯახა და-

ტირთელ ფურგონს და ფურგონი,
ბარგი და კამბინები მტვრად აქცია.
ლოკომოტივი ცოტად დაზარადა, ხა-
ლხი ძლიერ არ დაშვებულა.

ნ ა წ ა მ ბ ე ბ ა ნ ი

ქალწული ვიუჯი, ქვეყანა
ჩემს მშენებთა ზნებოდა,
აგვხანდი, ფერა მქნადა,
სახე ვარდავითი სქემოდა;
როცა ვუყუე მის ტუჩებს,
ინტ ჩემს გულს ჩატრებოდა,
უგზად აუქვდა, სიტურეთი
მზერ გეღარ მედარებოდა!

დ. მახანელი.

მ ღ რ ა მ ს კ რ დ ე მ ე ნ ი ა

ს. შვიმშიძე. (გურია) 17 დე-
კემბერს. ოთხს დეკემბერს რამდენიმე
ქვეყნი ქალღმრთის მოთამაშეი ერთს
აქაურს ლუქანში მოგარევილიყვნენ
და დამწყობი ქალღმრთის თამაში. შუა-
დაღამების ეთამაშნათ; ნაშუადღევს
რამდენიმე ჩხუბი მოუვიდათ; დღე-
ხანს სცემეს ამ დალოცვილებმა ერ-
თი-მეორეს. ჩხუბის დროს ლამაზ
გატებოდა ნავთი დაღვრილი და ცე-
ცხლი გასწვნი ლუქანს. ცეცხლი კა-
რვა გამოვრებული იყო, რომ შუ-
მოქმედის მონასტრის ერთს მერთა-
განს დაუნახავს. ამ ბერმა ზარების
რეკით სხვისაც აუწყა ეს ამბავი.
ზარების რეკამ ახლო-მახლო სოფ-
ლის მცხოვრებლები გამოაღვიძა. მი-
სცვიდნენ და ლუქანს გადაბუვავს
გადაარჩენეს. ქალღმრთის მოთამაშე
ვაგებატონები ლუქანს რომ ცეცხლი
გასწვნი, წასულან.

შემოქმედი ოზურგეთზედ ოთხის
გვრისს მანძილზედ არს დაშორებუ-

ფოლა, როგორც თქვენ მოგვითხ-
რობთ და თქვენს სიტყვებს თქვენვე
უგებთ ხაფანგს, არამედ აი როგორ:
ბანკის წლებადღე კრებაზე საზო-
გადოება, როგორც თქვენვე ამბობთ,
რომ დასად ვაიყო: თითოეულს იმათ-
განს უნდადა, არჩევანზედ ვაგმარ-
ჯენა და ამიტომ ორთავე დასის მე-
თაურები წევრებს იმხრობდნენ გა-
მარჯვებულად მიდიანთ თუ ღარიბი,
დიდა თუ პატარა. მართლაც რა
საქორა უნდა ყოფილიყო დამტკიც-
მეთაურებისათვის რომელიმე წევრის
სიმდიდრე, ანუ სიღარიბე; იმათთვის
ხომ მარტო ხმა იყო საქორა და ეს
ხმა ხომ მიდიდარსაც ჰქონდა და და-
რობისაც? ეს ბაასი ბანკის კრების
შესახებ თუმცა ცოტა უაღვილიყო
აქ, მაგრამ ეს თვით ბ. ყარბის მსჯე-
ლობამ გამოიწვია და ჩვენც ვაგვიდ-
გვი ავუარეთ მას. ჩვენ მით უფროს
შეგებთ ამ საგანს, რომ აქ, თუმცა
არეულ-დარეულად, მაგრამ მანც
საკმარისად აქვს თვით ბ. ყარბის გა-
მოთქმული ის აზრი, რომ ქართლ-
კახეთში ძირეღ ბევრი ღარიბი თა-
ვდა-ანაურობაა (ამას ჩვენის მხრით
დავუფლებთ და ბ. ყარბიც დაგვე-

ლი, ამ სოფლის მცხოვრებლებს თუ
რამ განსაყრდი აქეთ, ამ ქალაქში მი-
აქეთ, —სა ყიდლილი და იქ ჰყიდლილი-
ზენ, რამოდენიმე თვის წინთი მდი-
ნარე ბუჯუბად მოგლიჯა ის ხილი, რო-
მილიც ამ სოფელს ქ. ოზურგეთის
უფროებდა და შვი ზღვისაქენ წილი,
დაჩნენ სოფლები უხილიდა, რო-
გორც სოფლები იგროვებ შემოქმე-
დის მონასტრის მცხოვრებლებიც. და-
უშორდით ოზურგეთი, ცხლა დარია
აქეთ ისე შვირი მისვლა-მოსვლა უხ-
ლობისა გამო, როგორც დღემდე
ჰქონდათ. სოფლებებს დაურჩათ გა-
უტანელი „გოგითის“ ტყეში და-
შხადებულ გასასყიდათ ფიცრე-
ბი, სარები და სხვა ხეები. სუ-
ლითა და გულით მოწოდებულთა
შემოქმედის მონასტრის მამა არქიმე-
ნდორიც ამბობს იმ ხილის გაკეთები-
სათვის. კარგს იხამდა ადგილობრივი
ეღმინისტრაცია, რომ მამა არქი-
მენდორიტით ყურადღებას მიაქცევ-
დეს.

ლურსთაული

ს. შახი (სანიგლო). ბევრი უბე-
დურება აწესს ჩვენს ხალხს, ბევრი
ვაგება გამოუცლია და ვინ მოსთვლის,
რამდენი ამისთანა ვაგება მოვლის მას
მომაღლში. ამ გვარ გარემოებისა გა-
მოუფიხნობა დაღეს ხალხს; უგარე-
ნა თვისი ნაკლი და მუყაითად მო-
უკიდნია საქმისთვის ხელი. ავი მიხ-
ედრობი, რომ უსწავლობლისა გა-
მო ბევრჯელ შეუბოლია შობლი მრ-
ავლის უბედურებისათვის და გამწე-
ვებულად დაბრუნებულა უქანს. ახლა-
კი შესვლითა იმის ფარს, რომ ით-
ცილოს ეს უბედურება თავიდან და
წინსთვის ხელი მოუკიდნია. ერთს
მშვენიერ დაღეს—მოუყრია თავი ს.
კახის ახალგაზობას და მოუბოროს

თანხმება, რომ ქუთაისის გუბერნიის
არა ამაზე ნაკლები, თუ არა მეტი,
ღარიბი თავდა-ანაურობაა). სწორედ
ეს მუხლი ბ. ყარბის წერილისა სა-
ქორა არის, რომ გასინჯეთ მისი
მტკიანობა ბ. ნიკოლოზის წერილზე
ქართველი თავდა-ანაურობის მდგო-
მარობის გაუმჯობესების შესახებ.

ბ. ყარბი ამტკუნებს-რა ბ. ნი-
კოლოძეს, და მასთან ერთად მთელს
რამ დასს (?), თავდა-ანაურობაზე
ზრუნვა, თითონვე ვაუწყებს, რომ
ბატონ-ყარბის მოსპობის შემდეგ თან-
გადა-ანაურობა და გავსამაზობლოდ
შეჩრეწილი სახელწოდება და სხვა
არაფრით; დღეს ვინდ თავდა იყავს
ზრუნვა, ვინდ აზნაური და ვინდ გლე-
ხი, ეს სულ ერთია, ოღონდ-კი მა-
ტერიალური შეძლება ჰქონდეს, ჯი-
ბეში ფული გამოუღვევლად ეწყო-
სო. ამ ხანად სიმდიდრე მგნობს და
ამიტომაც მთელი ხალხი, გენურჩე-
ვად წოდებისა და შთამომავლობისა,
რომ ბანაკად არის გაყოფილი: ერთს
დიდ ბანაკში დარჩენილ ღარიბ-
ლატარნი, ხოლო მეორე პატარა ბა-
ნაკში ცხოვრების სიუხესაგან დამ-
ტკიარი მიდრებოი. დღეს გაღარი-

ადგილობრივი პოლი. მდგომარეობა ირო დინი ოქრობრივიდების და უბოხე- ვინათ—გვიშველეთ რამე, —გასწავ- ლეთ წერა-კითხვა და გავგებინეთ ქვეყნიერების ამბავი. რასაკვირვე- ლი, ეს თხოვნა უყურადღებოთ არ დაუტოვეს მ. იროდინს; იგი შეს- დგამდა საქმეს და სიამოვნებით ას- რულეს. ამ კეთილ საქმეს სხვებაც მოუწოდნია კეთილს მუშაკად.

კახის საქალბო სასწავლებელიმშვე- ნიერისანახავი. აქ სოფლისმშობრადლი ბიჭები ხალხს შეხედვ მოგარვილიან და, როგორც შევეყრება ცნობის მო- ყვარეს, სწავლობენ წერა-კითხვას. ისე გაუტყინა ეს ახალგაზღობა სწა- ვლის მოყვარობას, რომ ყოველ დღე აბეჭდებენ მასწავლებლებს თავს, წიგნები სახლშიც გავატანეთ—უწ- და სულ წაიკითხოთ, რაც უნდა სწერია. მადლობის ღირსნი არიან ამ ახალგაზღობის მასწავლებლები მ. იროდინ ოქრობრივი და ბ. ზე- რიშვილი, რომელნიც არა ჰყოფენ თავიანთ შრომას, ოღონდ ხალხმა ისწავლის რამეო. თუმცა ორ ივეს სასახურის გამო დიდი შრომა და ჯაფა აწუთე კისრზედ, მაგრამ ამ კეთილ საქმეს სულითა და გულით მიუზღინია იგინი და დიდის სიამო- ვნებით ასრულებენ. კარგი იქნება ამისთანა საქმეში ხელი მოუწარიოს ამ ორ მოღვაწეს ყველამ, ვისაც რით მუშდობან. ჩემს ფიქრით, კარგი იქ- ნებადა წერა-კითხვის საზოგადოე- ბამ უსახურად დავუბნო რამდენიმე ცალი დღეა-ნა, ბუნების კარი და სხვ...

ა. ბ.

მცხეთა. დამეს, 16 ოქტომბერს, აქ ერთი საკვირველი ამბავი მოხდა. აქაური მცხოვრები გლეხი, სარწმუნოების სომეხი, შაქრა ხიზანშვილი, 31 წლისა, სვამდა ღებქანში თავისი ამფონებით. შეზარბაშებულს ჯერ ღებქანში დახლდა რაღაცეა დაწითა, ერთ ბაზრადან მომავალი შეპარულა მერე ქვირის საქათმეში, სადაც რამდენიმე წუთისთვის წაუგლეჯია კისრები და ქათმები თავის სახლში წაუღია. აუთითა ცეცხლი ოთახში

ბებული თავად-ანაურები და გლე- ხები ერთმანეთ შორის დამძობლე- ბულან და ერთად ეწყვიან ცხოვე- ლის უღელს, ერთმანეთს პირში სულს ბეჭდენ და თავზე ხელს უსწენენ. ამის მეტი მართალი არა უნდაქმნა- რა ბ. ყარბის მთელ თავისს წერილში. ხომ ხედავ მკითხველო,— ბ. ყარბი თავისი პირით აღიარებს, რომ დაღე ათავად-ანაურობა ანუ გლეხობა და კოფილა-რა, შოლოდ სიმღერე გა- ბატონებული ქვეყნიერებაზე ზემოდ, როგორც დაინახეთ, თითონ ყარბი- ბივე მოგივინებდა, რომ გადარიბე- ბული თავად-ანაურობა ბევრია სა- ქართველოში. ამას ჩვენ ჩვენის მხრივ დავსმენთ, რომ, როგორც ცნობები გვჩვენებს და ჩვენის თვალთაც თო- თოეულ ფეხის გადაღმაზე ვხედავთ, დარბი ანაურები, რომლებიც ქო- ნებით არ განრჩევიან ღარბი გლე- ხებისგან, მართლაც რომ ბევრია სა- ქართველოს ყველა კუთხეში. მაშ, ეს თუ ასე, რატომ არ უნდა ვიზრთუ- ნოთ თავად-ანაურობის მატერიალურად (და სხვაგვარად) გაუმჯობე- სებაზე, ის არ უნდა ვც ვებოლო, ყო- ველი გონიერი კაცისათვის საიდუმ- ლოებს შეადგენს. როგორც სტატუ-

შეგ უნა ელვას, (ბუხარი გავ- ქმებული ყოფილა), დაუკეთია მაგ- რად კარები და ფანჯრები და შეს- დგამია გავაგებინა. ქათამი გაუყურებია და მზარ-ვე-ჯი აღარ დასკლია: და- მდგარა საშინელი ბოლი და ქურდი შიგ დამარჯალა. ქათმების პატრონმა ქატირმა მთელი დილით რა ჰხანა გა- უყურებდითა, მთელი ქვეყანა შე- შყარა. ისე სჩიოდა და სტიროდა, რომ ხალხს გული მოუკლა, ბოლოს მოვიდნენ სოფლის მოხელენი, მიპყ- ნენ საქათმედან სისხლის კვლას, რომელიც კარგად ეტყობოდა, და ზე- მოხსენებულ ხიზანშვილის სახლთან კი მიყავს. კარები ბევრი უკაქუნეს, მაგრამ ხმა არავინ ვაძისკა. ბოლოს შეისხედს ჯუჯუ უტანდგან და დაი- ნახეს მწოლიარე, რომელსაც ხელი საფეთქთან ჰქონდა მიტანილი. დიდს ხნის შემდეგ შემატრევის ფან- ჯარა, გააღეს კარები და ოთახიდან საშინელი ხროლის სუნნი გამოვარ- და. შევიდნენ, ჰხანეს და გათავებუ- ლიყო. გამოიტანეს ვართ, ბევრი რამ სოფლები საშუალება იხმარეს იმის მოსაბუნებლად, მაგრამ ვეღარ უშველეს-რა.

წამილი მოსკოვიდან

წელს მოსკოვში ორმა ქართველმა დაამთავრა სწავლა საეკიში ფაკულ- ტეტზე:ლუკა ჯავახიშვილი და გიორ- გი ბაღრიძე. ჯავახიშვილი დარბა- ბავშვების ავადმყოფობის შესასწავ- ლათ პრაფ. ფილტვების კლინიკაში, ხოლო ბაღრიძე—შინაგანის ავად- მყოფობის შესასწავლად პრაფ. ზა- ხარინის კლინიკაში.

27 იანვარს მოსკოვში გამართუ- ლი იქნება ქართული საღამო ბან- იზოლიტოე-იგანოვის დოკტორობით. გამართული იქნება კონცერტი, სა- დაც ხორა იგალოებებს სხვა-და-სხვა ქართულ სიმღერებს, ნოტები გადა- ლეხულია ბან იზოლიტოე-იგანოვის მიერ. სხვათა შორის, მონაწილეობას მიიღებს ჩვენი გამომხიანი თანამე- მულე არტისტი სუბბათაშვილი—იუ- ენია, რომელიც წაითხავს სცენებს. დადგმული იქნება აგრეთვე ცოცხა-

სტიკული ცნობები გვიჩვენებს, თა- ვად-ანაურობა ქართველ ერის 10⁰/₀ ს შეადგენს, რომელთაგანც მომეტე- ბული ნაწილი დარბია. თუმც მარ- თლა ჩვენი თავად-ანაურობა მოა- ხერხებს როგორც და ისარგებლებს, როგორც ბ. ნიკოლაძე ურჩებს იმ უფლებებით, რომლებიც მათგანობა მიანიჭა რუსეთის ანაურობას, ეს გა- საკიცი და საწყენი-ე არა, ფრიალ სასიხარულო მოვლენად უნდა ჩავ- თვალოთ, რადგან ქართველი ერის 10⁰/₀ მინც გააუფლებს თავისს ცხოვრების ის, რომ იმით ერის და- ნაშენ ნაწილს არავითარი ენება არ მიეცემა. ამის წინააღმდეგ რასიმე თქმა იმას ვგვაგებთ, ვინმე საჯაროდ დაზარატი დაწყის, რომ თუ მთელი ერი არ განათლება, იმის ნაწილიც კერძო პირები, სინდელში იყენენ, თუმც ყველა დავრდომილი არ გან- თავისუფლებდნენ თავიანთი სწავლე- ბისგან, ნურც ქართველი იმათგანი ფეხზე წამოდგებო. არა ბ. ყარბიო? მაგრამ სცხია, ბ. ყარბი ამით არა თუ კეთყოფილდება, არამედ გავარი მოძღვრება ერის მზარალებ- ლადაც მიიჩნია. იმას სხვებში მთელი ერი ჰყავს, და არა მისი ნაწილი;

ლი სურათები ჩვენი ისტორიისა და ლიტერატურადგან. ამ მოკლე ხანში რუსულს ქუჩ- ნალს „Русская Мысль“-ში დაი- ბეჭდება ხანაზაშვილის წერილი: „თა- ველი ილია ჭავჭავაძე და მისი მოღ- ვაწეობა ქართულს ლიტერატურაში“. დ. მ—ნი

სამასის წლის შეხედვა.

როგორც ჩანს, ცხოვრება იმდენ- ნად მზარდობს არ არის, ჩვენი თან- ნამდვირე ცხოვრება მინც წინა- აღმდეგ შემთხვევაში იმდენს წინა- წარმეტყველებას, რომლითაც მო- მავალში სიტყვს გვიბრუნებინ, ჩვენს ცხოვრებაში ადვილი არ ექნებოდა. ამ უკანასკნელს ხანს უტყობის მწე- რლობაში ძალიან ხშირი მოვლენა ამ შინაგანის ნაწარმოებზე, ერთი მეორეზედ იბეჭდება ისეთი წიგნები, სადაც მომავალს ცხოვრებას, ეგრო- პის სხვა-და-სხვა ეროვნების ბედს გვიხატებენ, როგორი იქნება ან ერთი და ან მეორე ასისა, ორასისა და სამასის წლის შემდეგ. ამ ფერა- ლითა ჰკრავენ სხვა-და-სხვა ქარვა- ზედ პოლიტიკურ-ეკონომიურსა, ფი- ლოსოფიურსა, მეცნიერულსა, ფან- ტასტიკურსა და, როგორც ამას ფლი- ბაიონის რომანშიც ვხედავთ, თვით ასტრონომიულდებაც-კი. საზოგადოდ ასეთ თხზულებათა წერა კარგი, სასი- ამოვნა დარბია ლიტერატურისა. მო- მავალის წინასწარმეტყველება გულის- გამახალისებელიც არის, თავის გამო- თობიცი და ვერც ვერავინ შეგწამებს ტყუილად და შენს ნათქვამს ვერ უარ- ჰყავს.

მართლდაც, ვინ იცის, ასის წლის შემდეგ ევროპას რა ცვლილება მო- ეწევი? ქვესკნელში შიანთქმის, ჩი- ნელები დიპლომატ, თუ იტალიერებს, როგორც უნდა, თავისი დამოუკი- დებულის ცხოვრებით,—ყველაფერი შესაძლებელია. ამ შემთხვევაში დე- მონის ოცნებას ფართო დაგლიორქქენ ფიანის გახსნულად, თუმცა-კი ასე- თი მოსაზრებანი იმ მწერალთა ნააზრ- ნაფიქრზედ უსაფუძვლოდ არ მიგვა- ჩნია, რომელნიც ევროპის მერმისს

იმას მთელი ერის გაბედნიერება ჰსურს, და არა რომელიმე წამე- ლის, კეთილი და პატიოსანი, მაგრამ მარტო სურვილი და ორიოდ აბუ- ნდული სიტყვის წამოსხროლა როდი კმარა ასეთის დიდის საქმის გასაკე- თულად. ყოველდღე სიტყვა შესახებ რამე საზოგადო საქმის შეურყეველ მოსაზრებაზე უნდა იყვებს დამყარებუ- ლი, ე. ი. მოძღვრების ავტორმა ჯერ უნდა დაუმუტკიოს საზოგადოებას, რამდენად სასარგებლოა მისი მოძღ- რობი იმ დროში, როცა ის მოძღ- რობი და შემდეგ უნდა აჩვენოს გზე- ბი, საშუალებანი თვისს მოძღვრების განხორციელებისა. ბ. ყარბი-კი ამ ანაზრე ქვეშაობების გზას უხვებს და რამდენიმე დემოკრატიულ ფრა- ზებით თავს იწონებს. თუმც მარტო ორიოდ ფრასს იტყვრებს ბ. ყარბი —და სხვა საბუთებს არავითარი არ მომხმობს, მე იმას უფრო წინ ვაგუ- წერებ: ჭკუა-გონებით გამინათლება მთელი ქართველი ერი, მატერიალუ- რად გამინდობრება ისე, რომ ერთი და- იმის ქართველიც არ მოიხმებო- დეს და, გარდა ამისა, მიიციან მის- თვის სამკვიდრო სამშობლოდ მთელი საფრანგეთი, ინგლისი, ამე-

წინასწარმეტყველობენ. მინც ამ ვეგარს ნაწერებს ხალხი, რაც უნდა იყოს, მუდამ დიდის აღტაცებით ეგე- ბები. მაგალითობენ, სულ არ არის დიდი ხანი, რაც ევროპის მომავლის შესახებ დაიბეჭდა წერილი, რომელ- მაც საზოგადოებისა და ეურნალ- გახუთების მხრივ დიდი უკრადლება მიიპყრო; ეს არის ბორის სპრონის წიგნი: „An 330 de la Respu- blique“.

რასაკვირველია, აქ პირველიადგილი ემკვირვებისა და ტენიკის გამარჯვებას უჭირავს... განათლების უმაღლეს წე- რიტომდე მიღწევამ დაჰხადა ეს ოქ- რის საუკუნე. კაცობრიობამ სრულ- კეთილს ცხოვრებას მიიღო. ხელო- ნებამ ბუნების ადგილი დაიჭირა. ქო- ნა ეხლა თვით ჰქმნის სურსათს, საქმელს გვიმზავებს. ელექტრონი- სრულიად ემორჩილება კაცს და ყო- ველს გვარს საქმეს აყვავებს. ლუკმა- ბურისათვის ბრძოლა აღარ არის: სა- ზრდო-საკვები ბოლომდ არის და მი- რთითი, რამდენიც თქვენს სულსა და გულს უნდა, დამშლილი მოგკედელი შრომა იქამდე წაყვავებია, რომ ნა- ხრობის საათის მუშობა ძველის დროის სამუშაო ღღეს უღრის. ასე რომ შრომა უფრო რაღაც სიერობა- და და სისამიერო სხეულის ვარჯე- ლობას ჰკავს; ძველებურად კატორ- გას აღარ გესვავსება. მიქარბებულს დროს ყველა სხ. და სხ. ვართობს, თხზულებათა კითხვას და განიხებს ვარჯიშობას ანდობებს.

ცრუმორწმუნება გაქრალია. ფრანგს ნატურად აღარა აქვს გარდაქცეული თიერთათა შორის არეულობის ზნეო- ბითად აღარავინ ამართლებს; ომი- ნობა მოსპობილია; საშუალოდ მი- მით ბოროლი დამსხვრეულია. ყოველ- გვარს მითოლოგიას ნდობა დაკარ- გული აქვს.

მაგრამ სპრონის მიერ შექმნილს ცხოვრების სურათსაც შიგა-და-შიგ შე- გი ლაბები ბატყვია. განაწილებსა სხე- ზნეთა გავაქმებამ ვერ შესძლო მდა- ბალ გრძობათა ძირიანად აღმოფხე- რა. სხ. და სხ. ბოროტ-მოძქმელთა და

რაც და აესტრალია! მერე წყალობა იქმნება? ბ. ყარბი გულ-მეორედ ექატირება სოციალურ-ეკონომი- ურ რეფორმების და ეს პლატონიური სურვილი ერთად სცყარელი რამ არის, მაგრამ ნუ დაიწყებებს, რომ ჩვენ ქართველები ვართ და საქარ- თველოში ესცხოვრობთ. ევროპის თავისუფალ ქვეყნებში უფ დღეს უუ- პირველეს საკითხად სავად სოცია- ლური რეფორმება წამოყენებულია, იმითომ, რომ იქ სხვაფრივ ყველა- ფრად კმაყოფილი არიან; იქ საშუ- ალბეც აქვთ და ყოველგვარი გა- რემობაც ხელს უწყობს, რომ უმ- თაერეს სავნად ეს, მართლაც და პირ- ველ ხარისხიანთა უუპირველესი საკითხად წამოყენებინათ გასაბო- რბოვებლად. ჩვენ-კი ყველა ამგვარ უპირატესობას მოკლებულნი ვართ. მაშასადამე ჯერ პირველად ჩვენი მცადონებობა იმში უნდა მდგომი- კრობდეს, მთელი ჩვენი ძალ-ღონე იმას უნდა შევდიოთ, რომ ისეთი დემომატობა დაიწარმოთ, რაიცა მო- სახებრებელი იქნებოდა სოციალურ რე- ფორმებზედ არა მარტო ბასი, არა- მედ მთი განხორციელება-ც. ჩვენ არ შეგებებით აქ იმას, თუ

დაინახავთ ყველა შეჩაბთ უძლე- ველი სურვილი მკვლელობა—ძარ- ცვა-გლეჯისა და ფსიხიკატრიკ ვერის გზით ვერა ჰქველიან. მეორე მხრივ უსაქმურს საზოგადოებას მერტად ჰქე- ჯის მოწყვეტილობა. სოციალურ თა- ვისი მშენიერება ვეარგება. თვით- მკვლელობა დღით-ღღე ჰმაცულბის, დადადებულია რიცხვი-კი ჰკლებუ- ლობს.

საზოგადოდ მინც ყველგან კმა- ყოფილება და ბედნიერება, რის მო- ჰოვებასაც ვინ იცის, რამდენი საუ- კუნეა, კაცობრიობა თავის ძალსა და ღონეს ალტედა.

მაგრამ მთელი ეს კეთილ-დღეობა ერთის სისატკი მოკლენის მსხვირა- ბლად გარწყვედა. ევროპა მოსვენება- ფუფუნებაშია, კმაყოფილია, მაშინ როდესაც მთელი მამამიანობა ჰეხი- ლობს. რესპუბლიკის მე 330 წელი- ვის ევროპას თავს დასდობს რამდენიმე ასი მილიონი მამამიანი, რომელთაც წინ მიუძღვის ახალის ჰომო- რის დროში, ეს ზევაი განააღვრებს, გასწყვეტს, დასწყვეს და სრულიად მოსპობს ევროპის დიდს განათ-ე- ბას.

როგორც ვხედავთ, სპრონის წი- ნასწარმეტყველებაში ახალი მადენი არ არის რა. ახალ წინასწარმეტყვე- ლთა უმრავლესობა კი ამ ევროპის გა- ნათლების განადგურებას ჩინებულსა- გან მოვლის, სპრონის-კი რაღაცა მიხეზით არაბნი შეჰყვარებია. იმედი უნდა ვიპოიროთ, რომ ის არაბნი, ჩინელები, ზანგები თუ სხ., რომელ- თაც ევროპა უნდა დაიმორჩილონ, ჯერ არ დაბადებულან, ასე რომ ჯერ უაღვლოდ და მერტა ის წუხელი, რომ ცივილიზაციას ცული ბედი მო- ვლისაო.

რუსეთის მთავრობა

წარსულის კვირის დამლევს გადასწე- ყდა, 1895 წლის 15 იანვრისათვის მიკლებულს ვეტერბურეში მისვლის ქალაქის თეო-მთავრობაშია, სა- ხელმწიფო დაწესებულებათა და და- დგენილებათა, სამეცნიერო საზოგა- დოებათა, საქველ-მოქმედო დაწესე-

რამდენად მართალია ბ. ყარბი თა- ვისი ამხანაგობით-თორთ, როცა ბრძა- ნების, რომ ვითომც ვარდა „ყველის“ სხვა ყველანი (ე. ი. პირველი ორი დასის(შ) წევრები) მარტო პარადს და თავად-ანაურობის ინტერესებს იცა- ვდნენ და დანაშაურს იტყობებებს, რო- გორც მავალითად გლეხებს, მტრულის თვალთად ქვეყნებში უფ დღეს უუ- პირველეს საკითხად სავად სოცია- ლური რეფორმება წამოყენებულია, იმითომ, რომ იქ სხვაფრივ ყველა- ფრად კმაყოფილი არიან; იქ საშუ- ალბეც აქვთ და ყოველგვარი გა- რემობაც ხელს უწყობს, რომ უმ- თაერეს სავნად ეს, მართლაც და პირ- ველ ხარისხიანთა უუპირველესი საკითხად წამოყენებინათ გასაბო- რბოვებლად. ჩვენ-კი ყველა ამგვარ უპირატესობას მოკლებულნი ვართ. მაშასადამე ჯერ პირველად ჩვენი მცადონებობა იმში უნდა მდგომი- კრობდეს, მთელი ჩვენი ძალ-ღონე იმას უნდა შევდიოთ, რომ ისეთი დემომატობა დაიწარმოთ, რაიცა მო- სახებრებელი იქნებოდა სოციალურ რე- ფორმებზედ არა მარტო ბასი, არა- მედ მთი განხორციელება-ც. ჩვენ არ შეგებებით აქ იმას, თუ

ლ. ლვეინტი

